

Randerupvej 24,
6780 Skærbæk

2017

TØNDER
KOMMUNE

Miljøgodkendelse af husdyrbrug

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	3
2	AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE	4
3	VILKÅR	5
	3.1. GRUNDFORHOLD	5
	3.1.1. Generelle forhold	5
	3.2. HUSDYRBRUGETS ANLÆG	6
	3.2.1. Vandforbrug	6
	3.2.2. Management og egenkontrol	6
	3.3. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	6
	3.3.1. Støj	6
	3.3.2. Skadedyr	7
	3.3.3. Husdyrbrugets ophør	7
	3.4. HUSDYRBRUGETS AREALER	7
	3.4.1. Ejede og forpagtede arealer	7
	3.4.2. Afgrænsningsarealer	8
4	MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	9
	4.1. HUSDYRBRUGETS ANLÆG	9
	4.1.1. Stald og anlæg	9
	4.1.2. Landskabelige hensyn	10
	4.1.3. Energiforbrug	10
	4.1.4. Vandforbrug	10
	4.1.5. Affald	11
	4.1.6. Management og egenkontrol	11
	4.2. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	12
	4.2.1. Gødningsopbevaring og -håndtering	12
	4.2.2. Spildevand	12
	4.2.3. Transport	12
	4.2.4. Driftsforstyrrelser og uheld	13
	4.2.5. Støj	13
	4.2.6. Skadedyr	13
	4.2.7. Kemikalier og pesticider	14
	4.2.8. Olie og brændstof	14
	4.2.9. Foder	14
	4.2.10. Lys	14
	4.2.11. Husdyrbrugets ophør	14
	4.2.12. Ammoniak	14
	4.2.13. Lugt	15
	4.2.14. Støv	16
	4.3. HUSDYRBRUGETS AREALER	16
	4.3.1. Afgrænsningsarealer	16
	4.4. BESKYTTEDE NATURTYPER OG ARTER	17
	4.4.1. Bilag I-arter	17
	4.4.2. Bilag IV-arter	22
	4.5. NITRAT OG FOSFOR	25
	4.5.1. Nitrat og fosfor til vandløb og søer	25
	4.5.2. Nitrat til Vadehavet	26
	4.5.3. Nitrat til grundvand	29

4.5.4.	Fosfor til Vadehavet	29
4.6.	ALTERNATIVE MULIGHEDER	30
5	HØRINGER.....	31
6	KLAGE VEJLEDNING.....	32
7	BILAG	33
8	REFERENCER	34

1 INDLEDNING

Niels Erik Karstoft har i december 2015 søgt om en miljøgodkendelse af husdyrbruget på Randerupvej 24, 6780 Skærbæk.

Godkendelsen bygger på oplysningerne i ansøgningen nr. 82896, version 1 med tilhørende bilag samt supplerende oplysninger modtaget ved behandling af sagen.

Husdyrbruget ejes og drives af Niels Erik Karstoft, som også er kontaktpersonen.

Godkendelsen omfatter udvidelse af dyreholdet i eksisterende bygninger. Eksisterende lade ønskes indrettet til dyrehold.

Kontaktoplysninger:

Navn: Niels Erik Karstoft

Adresse: Randerupvej 24, 6780 Skærbæk

Tlf.: 29700808

E-mail: nek@vadehavslam.dk

Bedriftsoplysninger:

Navn: Niels Erik Karstoft

CVR: 51804554

CHR: 90279

Konsulent

Miljø & Natur Landbrugsrådgivning, Jakob Altenborg

Tlf.nr.: Mobil: 26259791

jakob@miljoeognatur.dk

Sagsbehandler Tønder Kommune:

Flemming Refsgaard

Tlf: 74929294

E-mail: fr2@toender.dk

KS:

Dorte Fabrin

2 AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE

Tønder Kommune meddeler godkendelse til:

Husdyrproduktion:

Udvidelse fra 460 moderfår til 1200 moderfår, svarende til en udvidelse fra 65,71 dyreenheder (DE) til 171,43 DE.

Projekterede anlæg:

Eksisterende lade bruges som stald i forbindelse med læmning. Dvs. ca. én måned om året.

Udbringningsarealer:

40,71 ha ejede og forpagtede arealer til udbringning og afsætning af husdyrgødning fra 42,85 DE får.

Græsningsarealer:

Ca. 225 ha græsningsarealer på forlandet mellem Rømøvej og Ballum Sluse.

Godkendelsen er meddelt efter § 11 i husdyrloven¹.

Vi vurderer i kapitel 4, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbruget ved at anvende den bedst tilgængelige teknik, når husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet i ansøgning med tilhørende miljøredegørelse og efterlever vilkårene i kapitel 3.

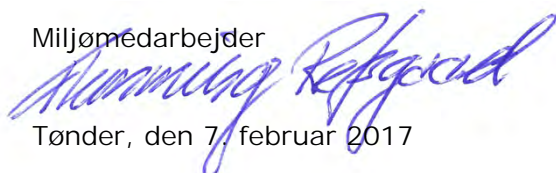
Vi har vurderet at projektet ikke kan påvirke Natura 2000 områder væsentligt eller ødelægge plantearter, yngle- eller rasteområder for bilag IV arter. Vurderingen er foretaget efter §§ 7 og 11 i habitatbekendtgørelsen².

Hvor intet andet er nævnt, skal vilkårene være overholdt når godkendelsen tages i brug.

Husdyrbruget skal leve op til gældende regler i love og bekendtgørelser uanset indholdet i denne godkendelse.

Afgørelsen kan skriftligt påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagevejledning fremgår af kapitel 6.

Miljømedarbejder

Tønder, den 7. februar 2017

3 VILKÅR

Godkendelsen meddeles på følgende vilkår:

3.1. GRUNDFORHOLD

3.1.1. Generelle forhold

3.1.1.1. Denne godkendelse bortfalder hvis den ikke er udnyttet inden 2 år efter den er meddelt. Godkendelsen er udnyttet når bygge- og anlægsarbejder eller når udvidelsen eller ændringen af dyreholdet er påbegyndt.

3.1.1.2. Husdyrbruget godkendes til et maximalt dyrehold på 1200 moderfår med lam - i alt svarende til 171,43 DE.

3.1.1.3. Dyrene skal opstaldes om anført i tabellen:

Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Antal
Fårestald 1	Dybstrøelse	Får	850
Fårestald 2	Dybstrøelse	Får	350

3.1.1.4. Projektet skal gennemføres som beskrevet i ansøgningsmaterialet.

- 3.1.1.5. Et eksemplar af godkendelsen skal være tilgængeligt for de personer, der har ansvaret for husdyrbrugets daglige drift. Herudover skal driftspersonalet være gjort bekendt med godkendelsens indhold.
- 3.1.1.6. Alle får skal være udegående i mindst 11 måneder om året.
- 3.1.1.7. Alle får skal være udegående udenfor udbringningsarealet i mindst 9 måneder om året.

3.2. HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.2.1. Vandforbrug

- 3.2.1.1. Drikkevandssystemet skal vedligeholdes så vandspild minimeres.

3.2.2. Management og egenkontrol

- 3.2.2.1. Alle egenkontroller skal samles i en driftsjournal.

- 3.2.2.2. Der skal føres driftsjournal over følgende aktiviteter:

- Dyreholdets størrelse (årsproduktion).
- Antal samt periode for dyr på græsningsarealer.
- Antal samt periode for dyr på græsningsarealer udenfor udbringningsarealet.

- 3.2.2.3. Oplysningerne skal gemmes i minimum 5 år.

3.3. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.3.1. Støj

- 3.3.1.1. Den eksterne støjbelastning fra husdyrbrugets bygningsparcel, herunder fra stalden, må ikke overstige følgende værdier, målt på nærmeste naboejendom med tilhørende udendørs arealer i tilknytning til boligen:

	Kl.	Midlingstiden	dB(A)
Mandag-fredag	07-18	8 timer	55
Lørdag	07-14	7 timer	55
Lørdag	14-18	4 timer	45
Søn- og helligdage	07-18	8 timer	45
Alle dage	18-22	1 timer	45
Alle dage	22-07	0,5 timer	40
Spidsværdi	22-07	-	55

- 3.3.1.2. De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lyd niveauer i dB(A). Markarbejde med traktorer og landbrugsmaskiner er ikke omfattet af ovennævnte støjgrænser. I forbindelse med høst og korntørring kan

grænseværdien om aftenen og om natten forhøjes med 5 dB(A) i høstperioden, dog i højst 6 uger.

3.3.2. Skadedyr

3.3.2.1. Der skal udføres en effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med gældende retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

3.3.2.2. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes fri for affald, gødning og foderrester.

3.3.3. Husdyrbrugets ophør

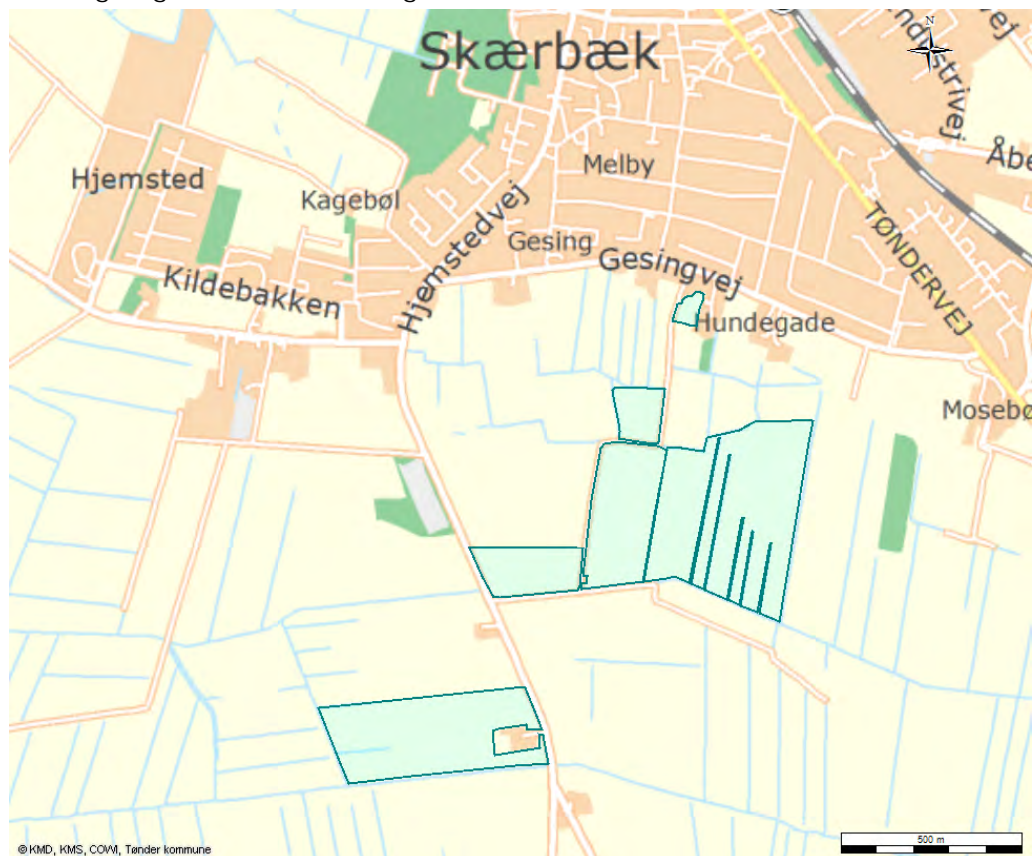
3.3.3.1. Ved husdyrbrugets ophør ryddes ejendommen for husdyrgødning, affald, døde dyr, spildevand, foder mv.

3.3.3.2. Ejendommens bygninger skal rengøres.

3.4. HUSDYRBRUGETS AREALER

3.4.1. Ejede og forpagtede arealer

3.4.1.1. Der må kun udbringes husdyrgødning på de ejede og forpagtede udbringningsarealer der fremgår af nedenstående kort:

3.4.1.2. Der må ikke udbringes mere end 1,05 DE/ha i gennemsnit på udbringningsarealerne.

3.4.2. Afgræsningsarealer

3.4.2.1. De ca. 225 ha afgræsningsarealer må kun tilføres husdyrgødning via afgræsning. Græsningsarealerne som ligger i fuglebeskyttelsesområde fremgår af nedenstående kort:

3.4.2.2. På græsningsarealerne i fuglebeskyttelsesområde må der højst gå 8 får pr. ha i perioden 15. april til 15. juni (8 dyr i alt). Herefter må dyretrykket øges.

4 MILJØTEKNI SK BESKRIVELSE OG VURDERING

4.1. HUSDYRBRUGETS ANLÆG

4.1.1. Stald og anlæg

Oplysninger om ejendommens indretning og drift fremgår af nedenstående skema samt situationsplanen, bilag 1.

Før

Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Antal
Fårestald	Dybstrøelse	Får	460

Efter

Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Antal
Fårestald	Dybstrøelse	Får	850
Fårestald	Dybstrøelse	Får	350

Generelle lokaliseringskrav jf. § 6 i husdyrloven

Afstand fra staldanlæg til nærmeste naboer og byzone m.v.	Afstand / retning
Eksisterende eller, ifølge kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone- eller sommerhusområde.	ca. 1,1 km (N)
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende.	>1,0 km
Nærmeste nabobeboelse er Ottersbølvej 1	ca. 230 m (SØ)

Afstandskravene i husdyrlovens § 6 er overholdt.

Generelle afstandskrav jf. § 8 i husdyrloven

Der er ingen vandforsyningsanlæg inden for 50 m.

Der ligger ingen vandløb eller søer inden for 15 m (100 m til gyllebeholder).

Der er ingen offentlig/privat fællesvej inden for 15 m.

Der ligger ingen levnedsmiddelvirksomhed inden for 25 m.

Der ligger ingen beboelse på samme ejendom inden for 15 m.

Der er ingen naboskel indenfor 30 m.

Afstandskravene i husdyrlovens § 8 er overholdt.

BAT-niveau

Der er ikke fastsat ammoniakreduktionskrav for får fordi de er udegående hovedparten af tiden.

Det vurderes på den baggrund, at der ikke er grundlag for at stille vilkår til husdyrbrugets staldsystemer.

4.1.2. Landskabelige hensyn

Da der ikke sker nybyggeri og kun mindre indvendige ændringer af det eksisterende anlæg, vurderes udvidelsen ikke at have indflydelse på de landskabelige værdier.

4.1.3. Energiforbrug

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Lavenergibelysning, naturlig ventilation, eftersyn og rengøring af ventilatorer samt temperatursyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation.

Ansøger har oplyst at:

- Der er naturlig ventilation og dermed intet energiforbrug
- Lamper rengøres når det er nødvendigt
- Lyset er tændt i forbindelse med fodring og ophold i staldene. Fodring og ophold i staldene sker typisk i perioden 6-22
- Elforbruget er estimeret til at udgøre 3500 Kwh i ansøgt drift.

På baggrund af at dyrene er udegående hovedparten af tiden og der er et meget lavt elforbrug vurderes der ikke at være behov for at stille vilkår.

Vi vurderer, at der anvendes BAT med hensyn til energibesparende foranstaltninger.

4.1.4. Vandforbrug

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Iblødsætning af staldene inden vask, vask med højtryksrensere, brug af drikkestrug til opsamling af vandspild samt daglig inspektion og reparation af eventuelle lækager.

Ansøger har oplyst at:

- Anlæggets drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild.
- Ansøger bestræber sig på at minimere forbruget af vaskevand
- For ikke at bruge mere vand end nødvendigt og samtidig få en effektiv rengøring, anvendes højtryksrensere når staldene rengøres.
- Der er stophaner på vandslanger.
- Vandforbruget er estimeret til at udgøre 510 m³ i ansøgt drift.

Hovedparten af vandforbruget på ejendommen udgøres af drikkevand til dyrene.

Der er stillet vilkår om vedligehold af drikkevandsinstallationer. Tønder Kommune vurderer, at der anvendes BAT med hensyn til vandbesparende foranstaltninger.

4.1.5. Affald

Det fremgår af ansøgningen at husdyrbruget håndterer og bortskaffer affaldet i overensstemmelse med kommunens regulativer.

Husdyrbruget håndterer og bortskaffer affaldet i overensstemmelse med kommunens regulativer. Tønder Kommune vurderer derfor, at der ikke er behov for at stille vilkår til opbevaring af affald.

4.1.6. Management og egenkontrol

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Træning og uddannelse af medarbejdere, registrering af vand, energiforbrug og foder, affaldsdannelse, anvendelse af handelsgødning og husdyrgødning samt udarbejdelse af gødningsplaner.

Det er oplyst i ansøgningen at:

- Der er udarbejdet en beredskabsplan som hænger tilgængelig for alle medarbejdere.
- Der foretages daglige tilsyn og løbende service og vedligehold på driftsanlæggene.
- Der udarbejdes årligt mark- og gødningsplaner, der sikrer, at mængden af tilført gødning tilpasses afgrødernes aktuelle behov og opfylder lovkravene herfor.
- Vurdering af tidshorisonten for større reovering af driftsinventar og driftsbygninger.
- Affald bortskaffes så vidt muligt til genbrug.
- Rengøring i og omkring bygninger foretages jævnligt med henblik på at minimere risikoen for lugt, skadedyr samt mindske risikoen for at der opstår uhygiejniske forhold.

Der er stillet vilkår om drift og service. Tønder Kommune vurderer at der anvendes BAT med hensyn til management.

4.2. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

4.2.1. Gødningsoptag og -håndtering

I henhold til BREF-dokumentet er det BAT

- at tilpasse gødningsmængden arealets størrelse og afgrødernes behov,
- at udsprede gødningen umiddelbart før afgrødernes maksimale vækst og optag af næringsstoffer forekommer,
- at undgå at sprede gødningen, når markerne er mættet med vand, er oversvømmet, frosne eller dækket af sne,
- Ikke at tilføre gødning til stejlt hældende marker,
- Ikke at tilføre gødning på arealer, der støder op til vandløb,
- at sprede gødning så at lugtgener mindskes,
- at opbevare gyllen i stabile beholdere eller gyllelagune med låg/plastik-dække eller flydelag.

Samtlige ovenstående punkter er implementeret i dansk lov.

Der produceres udelukkende fast møg på ejendommen. Alt fast møg udbringes direkte fra staldene og nedpløjes. Gødningen udbringes på ejendommens udbringningsarealer.

Vi vurderer at de anvendte udbringningsteknikker og opbevaring af husdyrgødningen lever op til BAT.

4.2.2. Spildevand

Spildevand fra produktionen udgøres af drikkevandsspild, tagvand samt vand fra vask af stalde.

I forbindelse med rengøring af stalde tørrer vandet efterfølgende væk. En mindre del af tagvandet samles og ledes til nedsivning

Vi vurderer, at spildevandsforholdene er forsvarlige.

4.2.3. Transport

Antallet af transporter forventes at ændre sig som det ses i tabellen.

Transporter	Før antal/år	Efter antal/år
Foder	12	12
Transport af får til og fra ejendommen	4	10
Affald – herunder afhentning af døde dyr	52	52
Udbringning af husdyrgødning	10	15
I alt	78	89

Som det fremgår af tabellen vil stigningen i antallet af transporter være marginal – primært pga. driftsformen. På den baggrund vurderes det, at transporterne ikke er til gene for omgivelserne eller udgør en unødigt risiko for miljøet.

4.2.4. Driftsforstyrrelser og uheld

Den største risiko for omgivelserne ved husdyrbrug er uheld med gylle.

Dyrene på husdyrbruget er udegående og der produceres kun fast gødning.

Ansøger har oplyst at:

- Anlægget er under dagligt opsyn. Alle medarbejdere vil desuden blive instrueret i forholdsregler i tilfælde af uheld.
- Der er udarbejdet en beredskabsplan for driftsuheld. Beredskabsplanen omfatter brand, oliespild. Medarbejdere, ejer og andre med fast adgang til bedriften er vejledt i beredskabsplanen. Beredskabsplanen har en fast plads i servicerummet.

Vi vurderer at der er taget tilstrækkelige hensyn til omgivelserne ved håndtering af husdyrgødning og affald.

4.2.5. Støj

Ansøger har oplyst at støjgener fra produktionen vurderes at være minimale og at transporter primært sker i forbindelse med læmningsæsonen i vinterhalvåret.

Tønder Kommune har ikke registreret klager over støj fra husdyrbruget.

For at sikre de nærmeste nabobeboelser mod væsentlige støjgener stilles vilkår om det maximale bidrag til den samlede belastning.

Under forudsætning af, at vilkårene overholdes, vurderes det, at der tages tilstrækkelige støjmæssige hensyn til omgivelserne.

4.2.6. Skadedyr

I ansøgningen er oplyst følgende om skadedyr:

- Bekæmpelse af skadedyr foretages efter Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi fastsatte retningslinjer.
- De forbyggende foranstaltninger, som er fastlagt i Bekendtgørelse om bekæmpelse af rotter mv. følges (Bek. nr. 611 af 23. juni 2001).

Der er stillet vilkår om hygiejniveau og bekæmpelse så risiko for tilhold af skadedyr reduceres.

Det vurderes, at husdyrbruget sørger for god staldhygiejne, forsvarlig foderopbevaring, fjernelse af affald, foder og gødningsrester, så skadedyrsangreb forebygges.

4.2.7. Kemikalier og pesticider

Der findes ingen pesticider eller sprøjteudstyr på ejendommen, da det håndteres fra anden ejendom og der stilles derfor ikke vilkår.

4.2.8. Olie og brændstof

Ansøger har oplyst at der ikke håndteres eller opbevares olieprodukter på ejendommen udover fyringsolie til opvarmning af beboelsen. På den baggrund stilles ingen vilkår til håndtering og opbevaring af olieprodukter.

4.2.9. Foder

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT mht. foder: Anvendelse af foderplaner tilpasset dyrenes behov, foderanalyser samt mineralblandinger med lavt fosforindhold.

Ansøger har oplyst at der anvendes tørfoder på ejendommen som bruges når dyrene er på stald.

Vi vurderer, at det ansøgte lever op til BAT med hensyn til fodring, og at der ikke er baggrund for at stille vilkår om anvendelse af BAT på foderområdet.

4.2.10. Lys

Ansøger har oplyst at lys i staldene er tændt ved ophold og tilsyn i staldene dvs. primært når dyrene er på stald og der vil der være et vist lysudfald fra bygningernes vinduer i den forbindelse.

På baggrund af at der ikke etableres nybyggeri med belysning og eksisterende bygninger kun anvendes i begrænset grad vurderes udvidelsen ikke at medføre væsentlige lysgener.

4.2.11. Husdyrbrugets ophør

Ved evt. ophør af husdyrproduktionen vil der enten ske det, at ejendommen overdrages med alt indhold til en anden husdyrproducent – eller anlægget bliver tømt for dyr og gødning, maskiner og andet materiel bliver bortskaffet efter kommunens affaldsregulativ.

Vi vurderer at der er taget tilstrækkelige hensyn til landskabet og forureningsfare ved ophør.

4.2.12. Ammoniak

Det generelle ammoniakreduktionskrav på anlægget.

Der er ikke fastlagt et generelt ammoniakreduktionskrav til dyrehold bestående af får fordi får er udegående hovedparten af tiden.

Beskyttelsesniveau for ammoniak på områder omfattet af husdyrlovens § 7.

Nærmeste kategori 1 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper inden for Natura 2000-områder, ligger ca. 7 km øst for anlægget. Det drejer sig om et område i Lovrup Skov. Der er foretaget en ammoniakdepositionsregning på dette område, som viser at totaldepositionen fra husdyrbruget udgør 0,0 kg N/år. Dermed er den nedre grænse på maksimalt 0,2 kg N/år overholdt.

Nærmeste kategori 2 natur (Normsted Hede), som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder, ligger ca. 5,0 km nord for husdyrbruget. Der er foretaget en ammoniakdepositionsberegning til dette område, som viser at totaldepositionen fra husdyrbruget udgør 0,0 kg N/år. Dermed er grænsen på 1,0 kg N/år overholdt.

Nærmeste kategori 3 natur, ligger ca. 800 nordvest for anlægget. Kategori 3 natur omfatter øvrige ammoniakfølsomme naturtyper, som ikke er omfattet af kategori 1 eller 2. Det er bl.a. heder, moser og overdrev omfattet af naturbeskyttelseslovens³ § 3 og ammoniakfølsomme skove. Der er foretaget en ammoniakdepositionsberegning på dette område, som viser at merdepositionen fra husdyrbruget ikke overstiger de lovmæssige 1,0 kg N ha/år.

Beskyttelsesniveauet for ammoniakdeposition er derfor overholdt.

Ammoniakdeposition på Natura 2000-områder:

Lovrup Skov ca. 7 km øst for husdyrbruget på Randerupvej 24 er udpeget som EF-habitatområde og er dermed Natura 2000-område.

Beregninger viser, at ammoniakdepositionen fra husdyrbruget til nærmeste ammoniakfølsomme område i Lovrup Skov udgør 0,0 kg N/år totalt.

Vi vurderer, at det ansøgte projekt ikke kan få negativ virkning på Natura 2000 området, herunder de arter og naturtyper, som området er udpeget for at beskytte.

Vi vurderer også, at det ansøgte projekt ikke i kumulation med andre projekter vil få negativ virkning på udpegningsgrundlaget for Lovrup Skov som følge af ammoniak.

Vi forventer, at baggrundsbelastningen, som allerede har været faldende i en årrække, vil fortsætte med at falde de kommende år som følge af lovgivningsmæssige tiltag til begrænsning af ammoniakemission.

Tønder Kommune konkluderer, at det efter habitatbekendtgørelsen ikke er nødvendigt at foretage en miljøkonsekvensvurdering.

Ammoniakdeposition fra anlægget på områder omfattet af NBL § 3

Der er ingen naturområder der er beskyttet efter NBL § 3 indenfor en afstand af 500 meter til staldanlægget og den samlede ammoniakemission fra anlægget udgør kun 254 kg N/år i ansøgt drift.

På den baggrund vurderes det, at der ikke vil ske en tilstandsændring af naturområder, som følge af udvidelsen af husdyrbruget.

4.2.13. Lugt

Det fremgår af "wiki-vejledningen" at husdyrbrug med dyr der er udegående i 5 eller flere måneder af året ikke medregnes i lugtberegningen, der foretages af det elektroniske ansøgningssystem.

Dette skyldes, at lugtproblemer næsten udelukkende er problematisk i sommerhalvåret.

Da fårene er udegående i 11 måneder hvert år vurderes der ikke at være væsentlige lugtgener fra husdyrbruget.

4.2.14. Støv

Ansøger oplyser at der udelukkende vil være transport i forbindelse med læmning i vinterhalvåret.

På den baggrund vurderes det, at de omkringboende er tilstrækkeligt sikret mod støvgener. Der stilles derfor ingen vilkår.

4.3. HUSDYRBRUGETS AREALER

Husdyrbrugets udbringningsarealer udgør i alt 40,71 ha, hvoraf 38,66 ha er ejet, og de øvrige 2,05 ha er forpagtet af Birgitte Karstoft, Gesingvej 48, 6780 Skærbæk.

4.3.1. Afgræsningsarealer

Husdyrbruget råder over ca. 225 ha forpagtede arealer på forlandet mellem Rømøvej og Ballum Sluse, som ikke anvendes til udbringning af husdyrgødning, men til ekstensiv græsning.

4.4. BESKYTTEDE NATURTYPER OG ARTER

4.4.1. Bilag I-arter

Ca. 225 ha afgræsningsarealer er beliggende i EF-fuglebeskyttelses-område F57, Vadehavet. Fuglebeskyttelsesområderne er udpeget med henblik på at beskytte en række fuglearter, som er anført i EF-fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I.

F57 Vadehavet

Vadehavet består af et stort lavvandet tidevandsområde med sand- og slikflader og strækker sig gennem Danmark, Tyskland og Holland og dækker et samlet areal på ca. 1.350.000 ha.

Den danske del udgør ca. 135.000 ha, hvoraf de 90.000 ha er vadehav. Resten er inddigede marskområder, høje sandbanker, småøer eller vandfyldte render.

Vadehavet er et unikt naturområde med international betydning. Det betragtes sammen med Tøndermarsken og Rømø, som ét af verdens 10 vigtigste vådområder. Hvert forår og efterår raster mellem 10-12 millioner trækfugle i vadehavsområdet, fordi der på vadefladerne lever op til 100.000 snegle, orme og muslinger pr m². Siden industrialiseringen er Vadehavet blevet tilført store mængde næringsstoffer, der påvirker den økologiske tilstand negativt.

Vadehavet er udpeget som fuglebeskyttelsesområde for at beskytte udvalgte fuglearter der er omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I:

Det drejer sig om følgende yngle eller trækfugle:

Bramgås, Havørn, Blå kærhøg, Mosehornugle, Blåhals, Vandrefalk, Klyde, Hjejle, Lille kobbersneppe, Dværgmåge, Hvidbrystet, Præstekrave, Almindelig ryle, Sandterne, Splitterne, Fjordterne, Havterne, Dværgterne, Kortnæbbet gås, Grågås, Mørkbuget knortegås, Lysbuget knortegås, Gravand, Pibeand, Krikand, Spidsand, Skeand, Ederfugl, Sortand, Strandhjejle, Strandskade, Stor regnspejle, Rødben, Hvidklire, Islandsk ryle og Sandløber.

Klyde er hyppig trækgæst og ynglefugl i og omkring Vadehavet. Den yngler i kolonier på småøer eller strandenge. Klyden har gennem de senest årtier været i fremgang, men er nu i svag tilbagegang. Lavt græsningstryk på omkringliggende enge i yngletiden samt høslæt uden for yngletiden vil forbedre klydens vilkår i Vadehavet.

Almindelig ryle er en hyppig trækgæst i Vadehavet, med op mod 400.000 rastende individer om efteråret. Som ynglefugl har den ugunstig bevaringsstatus og den er opført på den danske rødliste som truet. Almindelig ryle yngler på strandenge og ferske enge med ekstensiv afgræsning.

Splitterne yngler spredt på strandenge med lav vegetation, og gerne på ubeboede småøer i Danmark. Den yngler næsten altid i kolonier sammen med hættemåger. Splitternen har været i tilbagegang i de seneste år og

har ugunstig bevaringsstatus. Splitternen har ikke ynglet i Vadehavet eller på Rømø de seneste år og projektet vurderes derfor ikke til at påvirke arten.

Havterne er en almindelig yngle- og rastefugl i vadehavsområdet, i Tøndermarsken og på Rømø. Den har siden 1970'erne været i fremgang og har en gunstig bevaringsstatus. Den yngler på åbne strande med lav vegetation og er sårbar overfor forstyrrelser i yngleperioden. Projektet vurderes ikke at påvirke arten væsentligt.

Fjordterne er en almindelig yngle- og rastefugl i vadehavsområdet, i Tøndermarsken og på Rømø. Den har gunstig bevaringsstatus. Den yngler både ved saltvand og ferskvand, i lav vegetation der afgræsses ekstensivt og gerne i tilknytning til hættemåge- og havternekolonier.

Sandterne er en meget sjælden ynglefugl og trækfugl i vadehavsområdet og i Danmark generelt. Den har en ugunstig bevaringsstatus og er opført på den danske rødliste som kritisk truet. Den yngler på strandenge med lav vegetation og gerne, hvor der er hættemåge- og fjordternekolonier. Den er sårbar overfor forstyrrelser og for højt græsningstryk pga. nedtrampning af reder. Da sandternen ikke har ynglet i området omkring Vadehavet de seneste år, vurderes projektet ikke til at påvirke arten.

Dværgterne yngler i Vadehavet og på Rømø. Dværgternen har været i nedgang siden 1960'erne. De seneste år har man observeret ca. 2-300 ynglende par, hovedsageligt på Rømø. Disse par udgør ca. halvdelen af den danske bestand. Dværgternen yngler på sandede eller grusede strande og kræver megen ro i ynglesæsonen. Den øgede badeturisme på Rømø er hovedårsagen til tilbagegangen af dværgternen, som har ugunstig bevaringsstatus. Projektet medfører ikke øget forstyrrelser på strandenge og det vurderes derfor, at projektet ikke påvirker arten.

Hvidbrystet præstekrave er både sjælden som ynglefugl og trækfugl. Dens bevaringsstatus er usikker og den er opført som truet på den danske rødliste. Den yngler på uforstyrrede brede strande, i klitter og på tørre strand- og marskenge. Den er generelt sårbar overfor forstyrrelser i yngleperioden.

Havørn var indtil 1990'erne udryddet i Danmark. Herefter er den genindvandret og vi har nu ca. 30 ynglende par og overvintrende trækfugle fra nabolandene der gerne holder til nær overvintrende gæs. Havørnen er Danmarks største rovfugl med et vingefang på op til 2,5 m. Den lever primært af fisk og svømmefugle og holder derfor mest til ved fjorde, større søer og lavvandede kyster som Vadehavet. Havørnen er fredet og bestanden er vurderet til at være sårbar, men dette projekt vurderes ikke at påvirke arten væsentligt.

Blå kærhøg er en almindelig trækfugl i Danmark, der gerne overvintre og nu også er ved at etablere sig som ynglefugl i det sydvestlige Sønderjylland. Den lever af mus og andre små gnavere og holder til ved store eng- og moseområder med rørskov og begrænset menneskelig aktivitet, da den er meget følsom overfor forstyrrelser. Den blå kærhøg er fredet og man er usikker på dens bevaringsstatus. *Hverken ejendommen eller ejendommens arealer grænser op til potentielle yngleområder for Den blå kærhøg og projektet vurderes derfor ikke at påvirke arten væsentligt.*

Vandrefalk overvintre gerne i kystnære områder med mange vandfugle og op mod 20 vandrefalke overvintre hvert år i vadehavsområdet. Den yngler sjældent i Danmark, kun et enkelt par har haft ynglesucces på Møns Klint, da den er meget følsom overfor forstyrrelser i yngleperioden, men det er vurderet at vadehavsområdet vil være et oplagt yngleområde for arten, men ingen ynglende vandrefalke er endnu observeret.

Mosehornugle er en meget sjælden ynglefugl, der ikke yngler i Danmark hvert år. Den yngler på strandenge og ådale med lav vegetation samt mose- og hedeområder. Mosehornuglen fouragerer på store åbne heder, moser eller strandenge. Reden placeres på jorden, ofte i en fordybning, og som regel i højt græs eller nær småbuske. Den danske bestand er aftaget gennem de senere år og den har ugunstig bevaringsstatus og er opført som truet på den danske rødliste. Tilbagegangen skyldes hovedsageligt tilgroning samt manglende eller for intensiv græsning af leveområderne.

Blåhals er indvandret til de sydvestjyske marskområder i 1990'erne og yngler nu spredt op til Varde å. Den yngler nær vand i pilebuske, men kan også yngle i vinterraps, når blot afgrøderne grænser op til vandløb e.l. Bevaringsstatus er positiv og tiltagende.

Dværgmågen yngler ikke mere i Vadehavet, men den er almindelig som trækfugl. Den yngler på strandenge, gerne i tilknytning til hættemåge- eller havternekolonier. Det menes overvejende, at det er faldet i vandstanden, hvilket har medført at rederne er lettere tilgængelig for prædatorer, er årsagen til den manglende ynglesucces. Dværgmågen har ukendt bevaringsstatus og projektet vurderes ikke at påvirke arten.

Hjejle er almindelig trækfugl i Vadehavet og Tøndermarsken med op mod 100.000 rastende gæster både om foråret og efteråret. Danmark har dermed et stort internationalt ansvar for hjejlen. Hjejlen fouragerer på vaden, marker og våde enge. Den er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus som trækfugl, men den er opført på den danske rødliste som kritisk truet. Hjejlen har tidligere været en almindelig ynglefugl i Danmark. Den yngler på tørre og åbne heder, men opdyrkning og tilgroning af hederne har ødelagt ynglesucces'en.

Lille kobbersneppe er almindelig trækfugl i Vadehavet, hvor der raster op mod 50.000 i foråret. Vadehavet er dermed den vigtigste rastelokalitet for Lille Kobbersneppe i Danmark. Kobbersneppen holder primært til ude på vadefloden, hvor den fouragerer og hviler på sandbanker eller uforstyrrede sandbanker under højvande. Projektet vurderes derfor ikke til at påvirke arten væsentligt. Lille kobbersneppe er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus i Danmark.

Bramgås raster i betydelige antal om foråret og efteråret i Vadehavet, hvor den især benytter græsområderne på forlandet ud for digerne til fouragering. Bestanden har været stigende de senere år og den har nu ynglet i Tøndermarsken. Bevaringsstatus er vurderet som gunstig og projektet vurderes ikke at vil påvirke arten væsentligt.

Lysbuget knortegås er en almindelig overvintrende gæst i Vadehavet. Den lever af alger og ålegræs. Om efteråret og i løbet af vinteren trækker den op på land, hvor den lever af græs og til tider i vinterafgrøder pga.

manglende strandengarealer. Det vurderes, at der raster ca. 20.000 knortegæs i Vadehavet hvert år, som efterfølgende trækker til deres yngleområder på Svalbard. Lysbuget knortegås har ugunstig bevaringsstatus. Det vurderes at projektet ikke vil påvirke arten væsentligt.

Mørkbuget knortegås er både om efteråret og om foråret en almindelig rastende gæst i Vadehavet, hvorimellem den overvintrer i Holland. Den lever af alger og ålegræs om efteråret, og af græs om foråret. Den raster til tider vinterafgrøder pga. manglende strandengarealer. Det vurderes, at der findes ca. 20.000 rastende knortegæs i Vadehavet og på Rømø hvert år, som efterfølgende trækker til deres yngleområder på Svalbard. Mørkbuget knortegås har været i fremgang i en årrække, men trues bl.a. af stigende konkurrence fra Bramgåsen. Projektet vurderes ikke at vil påvirke arten væsentligt.

Gravand overvintrer i store antal i Tøndermarsken og Vadehavet, hvor de fælder deres svingfjer. Senere flyver de til ynglepladserne i Norge og Sverige. Den yngler spredt i hele landet langs kyster, søer og vandløb, hvor den også fouragerer. Gravanden er vurderet som havende gunstig bevaringsstatus. Det vurderes, at projektet ikke vil påvirke arten væsentligt.

Pibeand er en almindelig rastende gæst i Vadehavet og Tøndermarsken både om efteråret og om foråret, hvorimellem den overvintrer i Holland eller Frankrig. Den lever af alger og ålegræs om efteråret og om foråret afgræsser de strandenge og ferske enge. Til tider afgræsser de også vinterafgrøder pga. manglende strandengarealer. Der raster op til flere hundrede tusinde pibeænder i Vadehavet og Tøndermarsken hvert år, som efterfølgende trækker til deres yngleområder i Nordskandinavien. Pibeanden har gunstig bevaringsstatus, men er opført på den danske rødliste som sårbar. Projektet vurderes ikke at påvirke arten væsentligt.

Krikanden er almindelig trækgæst i Tøndermarsken, både i efteråret og i foråret, hvor den raster i tusindvis. Den fouragerer på enge og strandenge med lav vegetation. Den er ofte observeret i Ballum enge og Tøndermarsken, og især i det nyetablerede vådområde omkring Nørresøen. Krikanden har gunstig bevaringsstatus og det vurderes, at projektet ikke vil påvirke arten væsentligt.

Spidsanden har været i tilbagegang siden 1980'erne, men er stadig en forholdsvis almindelig trækgæst i Danmark. Vadehavet er et af de vigtigste rasteområder. Spidsanden yngler og fouragerer på lavt vand og strandenge. Hovedårsagerne til tilbagegangen er dræning af strandengene, samt stigende næringsbelastninger i de lavvandede områder, da dette medfører en ændring af den tilgængelige føde. Spidsanden bevaringsstatus er ugunstig, og den er opført som rødlisteart som sårbar. Projektet vurderes ikke at påvirke arten væsentligt.

Skeand er både trækgæst og ynglefugl i Danmark. Tøndermarsken og Vadehavet er en af de vigtigste lokaliteter i Danmark, med op til et par tusinde rastende ænder hvert år. Den yngler i vegetationsrige søer og kystlaguner og på strandenge. Den lever af at filtrere vandet for plankton og små krebsdyr med næbbet. Den danske bestand er vurderet til at være rimelig, og den har gunstig bevaringsstatus. Projektet vurderes ikke at påvirke arten væsentligt.

Ederfugl er almindelig overvintrende trækgæst og ynglefugl i Vadehavet, med flere hundrede tusinde rastende gæster i 1990'erne. Siden da er ederfuglebestanden gået kraftig tilbage, hovedsageligt pga. af fuglekolera og menneskelige forstyrrelser såsom jagt. Den vurderes i dag til at have ugunstig bevaringsstatus. Det vurderes, at projektet ikke vil påvirke arten væsentligt.

Sortand er en almindelig rastende gæst i Vadehavet, der både er fældnings- og overvintringsområde. Sortanden raster på lavvandede sandbanker fjernt fra kysten, hvor den lever af muslinger, snegle og små krebsdyr. Op mod 100.000 sortænder raster hvert år i Vadehavet, og den er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus. Projektet vurderes ikke at påvirke arten væsentligt.

Strandhjejle er almindelig trækgæst i Vadehavet, hvor der raster 3-4000 om efteråret, hvilket gør Vadehavsområdet til den vigtigste rastelokalitet i Danmark. Den holder sig primært ude på vadefladen og raster på strande eller høje sandbanker under højvande. Projektet vurderes derfor ikke at påvirke arten. Strandhjejlen er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus i Danmark.

Strandskade er en almindelig trækgæst i Vadehavet, med op til 40.000 rastende individer i sensommeren. Den er i fremgang i området og vurderet til gunstig bevaringsstatus. I Vadehavet er der en ynglende bestand på ca. 3000 par. Den yngler hovedsageligt på nøgne stenede strande, men er begyndt at trække ind på sandede marker og ådale inde i landet.

Islandsk ryle raster i betydelige antal forår og efterår i Vadehavet, hvor den især på fouragerer ved småmuslingerne og raster på sandbankerne. Den islandske ryle er vurderet til at have gunstig bevaringsstatus og projektet vurderes ikke at påvirke arten væsentligt.

Stor regnspove er en almindelig trækgæst i Vadehavet, men en sjælden ynglefugl. Store regnspove har været i tilbagegang siden 1960'erne, hovedsageligt pga. jagt, indtil 1994 hvor den blev jagtfredet. Den fouragerer ude på vaden, primært efter sandorm. Projektet vurderes ikke at påvirke den store regnspove væsentligt.

Rødben er almindelig trækgæst og ynglefugl i Vadehavet, selvom den på udpegningsgrundlaget kun er anført som trækgæst. Rødben yngler på strandenge, fugtige enge og moser. Rødben er sårbar overfor højt græsningstryk, der medfører nedtrampning af reder. Rødben har gunstig bevaringsstatus.

Hvidklire er almindelig trækgæst i Vadehavet med få tusind rastende gæster både forår og efterår. Hvidkliren har gunstig bevaringsstatus som trækfugl, men yngler ikke her i landet. Den opholder sig hovedsageligt på vadeflader, strandenge og vådområder inde i landet.

Sandløberen raster fåtalligt i Vadehavet, men yngler ikke i Danmark. Den yngler i Grønland og Sibirien, og raster i Vadehavet om efteråret og om foråret under trækket til vinterkvarterene i Vestafrika. Sandløberen har ukendt bevaringsstatus.

Kortnæbbet gås raster i betydelige tal om foråret og efteråret i Tøndermarsken og Ballum Enge. De fouragerer på enge og i stigende grad også på stubmarker og vintergrønne marker i takt med at engene er blevet opdyrket og drænet. Bevaringsstatus er gunstig.

Grågås er almindelig rastende gæst i Tøndermarsken, hvor de fouragerer på enge, uhøstede marker eller stubmarker og fælder svingfjer inden de trækker videre syd på. Grågåsen har været i fremgang siden 1980'erne.

Samlet vurdering for Vadehavet

Fuglene som udgør udpegningsgrundlaget lever primært ude på vadefladerne eller andre steder, hvor der ikke drives landbrugsdrift. Enkelte arter, såsom klyde, alm. ryle og hvidbrystet præstekrave, yngler på engene og strandengene.

Tønder Kommune vurderer, at der for at opretholde og genoprette gunstig bevaringsstatus for de beskyttede fuglearter i Vadehavet, skal stilles vilkår om at vedvarende græsarealer, (inkl. enge og strandenge) i perioden 15. april – 15. juni maksimalt må have et dyretryk, der ikke på noget tidspunkt overstiger 8 får (8 dyr i alt) pr. ha. Efter 15. juni må dyretrykket øges.

Vi vurderer, at projektet med det stillede vilkår ikke medfører ændring i tilstanden af § 3 engene, og at projektet ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet.

4.4.2. Bilag IV-arter

I habitatdirektivets Bilag IV er opført en række dyre- og plantearter, som skal ydes streng beskyttelse overalt i deres naturlige udbredelsesområde, også uden for de udpegede habitatområder. Det indebærer for dyrearternes vedkommende blandt andet, at yngle- og rasteområde ikke må beskadiges eller ødelægges, og for planternes vedkommende blandt andet, at arterne ikke må indsamles, plukkes eller ødelægges.

Af kommunens fortegnelse over bilag IV arters forekomst i Tønder Kommune fremgår det, at de ansøgte udbringningsarealer ligger inden for eller i nærheden af det naturlige udbredelsesområde for følgende bilag IV arter: Snæbel, Odder, Flagermusarter, Løgfrø, Spidssnudet frø, Markfirben, Birkemus og Ulv.

Tønder Kommune har i det følgende vurderet, om det ansøgte projekt vil kunne påvirke disse bilag IV-arter.

Snæbel

Snæblen findes kun i Danmark, og dens udbredelse er begrænset til Vadehavsområdet og de åer, der løber ud i Vadehavet. I Tønder Kommune findes snæblen i Vidå (inkl. Sønderå, Grønå og Arnå) og i Brede Å systemerne, samt en lille bestand i Brøns Å. Snæblen foretrækker de nedre og mellemste dele af vandløbssystemerne med fast bund og god strøm samt forekomst af sten/grus og vintergrønne planter. Den gyder sidst i november til begyndelsen af december, og æggene sætter sig fast på planter eller på stenbunden. Efter klækningen driver larverne passivt med strømmen og når efter en tid stillestående vandområder, hvor de opholder sig en tid, inden de er klar til at drive ud i Vadehavet. De største trusler for snæblen

er: A) Spærringer, da snæblen ikke er i stand til at springe højt eller svømme igennem fisketrapper. B) Vandløbsreguleringer, da snæblen gyder på vandløbsstrækninger, der slynger sig naturligt. C) Forurening, da okker kan blive udvasket og tilstoppe æggene, så disse ikke kan få tilstrækkeligt med ilt. D) Afvanding og inddigning, der forhindrer dannelse af lavvandede opvækstområder for yngelen.

Vurdering: Det ansøgte projekt vurderes ikke at ville påvirke snæblen, da projektet ikke omfatter de under pkt. a, b, c og d nævnte aktiviteter.

Odder

Odderen er nu udbredt i større vandløb og søer i hele Tønder Kommune, herunder Vidå, Brede Å og Brøns Å -systemerne. Odderen er territoriehævdende og kræver op til 10 km vandløbslængde, med relativt uforstyrrede krat, rørskovsområder og lignende til yngleområder og skjulesteder. Odderen har brug for mindre vandløb og grøfter til vandringer mellem fødesøgningsområderne og til spredning. De største trusler for odderen er trafikdrab, hårdhændet vedligeholdelse af vandløb samt forstyrrelser på ynglestedet. Det forventes, at odderen forekommer i projektområdet, og at den benytter de mindre vandløb og grøfter til vandringer.

Vurdering: Det vurderes, at det ansøgte projekt ikke vil påvirke odderen, da der ikke sker ændringer i anvendelsen af udbringningsarealerne.

Flagermus

Alle danske arter af flagermus er udpeget som bilag IV arter. Flagermus er udbredt over hele kommunen. I Sønderjylland og Tønder Kommune forekommer følgende arter af flagermus regelmæssigt: Vandflagermus, brunflagermus, langøret flagermus, sydflagermus, troldflagermus og pipistrelflagermus. Flagermus overnatter oftest i huse og hule træer i nærheden af skove. Hvor de finder føde, afhænger af arten. Det kan bl.a. være over søer og åer, hvor flagermusene æder insekter, som de fanger over vandoverfladen, i lysåben løvskov, over marker og skove, i skovkanter, lysninger eller levende hegn.

Vurdering: Udbringningsarealerne kan tænkes at indgå i nogle flagermusarters fourageringsområder, men det vurderes, at der ikke vil være negative påvirkninger, da det ansøgte projekt ikke omfatter nedrivning af bygninger eller fældning af hule træer.

Ulv

Efter næsten 200 års fravær er ulven genindvandret til Danmark, og der er observeret flere individer siden 2012. I Tønder Kommune er der observeret ulv flere steder øst for Skærbæk, ved Skast mose og ved Jejsing, så arten formodes at kunne forekomme i hele kommunen. Ulven har brug for store sammenhængende naturområder, hvor den kan skjule sig, især når den skal opfostre unger. Ulven kan tilbagelægge mange km, og det vides ikke, om der er tale om omstrefjende ulve, eller om der er tale om ulve, der har slået sig ned, men der er ikke officielt observeret unger i området.

Vurdering: Det vurderes, at det ansøgte projekt ikke vil påvirke ulven, da der ikke sker ændringer i anvendelsen af udbringningsarealerne.

Løgfrø

Løgfrøen er i tilbagegang og spredt til sjældent forekommende i Danmark. I det vestlige Sønderjylland er der en kernebestand på Hjerpsted Bakkeø, og den er fundet adskillige gange ved Sejerslev, Ballum, Skast og Bredebro. Den er også fundet i vandhuller vest for Abild og på Jejsing Bakkeø, samt i det midt-østlige Sønderjylland.

Løgfrøen foretrækker lysåbne klarvandede vandhuller med lavvandede partier og gerne med vandplanter. Uden for ynglevandhullet opholder løgfrøen sig især på arealer med løs, sandet jord, hvor der er bare sand- eller muldflader, hvor den kan grave sig ned. Det kan være jorddiger, markskel, brakmarker, skrænter, dyrkede landbrugsarealer og køkkenhaver.

Løgfrøen kan bevæge sig op til ca. 500 m fra ynglevandhullet. Trusler mod arten er ødelæggelse af yngleområder i form af opfyldning eller tilgroning af vandhuller, udtørring, skygning, forurening samt udsætning af fisk, krebs eller ænder. Intensiv dyrkning i form af pløjning, harvning og høst med tunge landbrugsmaskiner vil ligeledes kunne påvirke løgfrøen negativt.

Vurdering: Det vurderes, at det ansøgte projekt ikke vil påvirke frøen, da der ikke sker ændringer i anvendelsen af udbringningsarealerne.

Spidssnudet frø

Spidssnudet frø er almindeligt udbredt over det meste af landet, inklusive i Sønderjylland. Den findes i større eller mindre vandhuller i engområder, moser, dyrkede marker og skovbevoksede områder. På denne baggrund vurderes det som sandsynligt, at arten forekommer i vandhuller, der ligger i nærheden af udbringningsarealerne. Trusler mod arten vil være opfyldning eller tilgroning af vandhullerne gennem øget belastning med næringsstoffer og ødelæggelse af levestederne i omgivelserne.

Vurdering: Det vurderes, at det ansøgte projekt ikke vil påvirke frøen, da der ikke sker ændringer i anvendelsen af udbringningsarealerne.

Markfirben

Markfirbenet er udbredt pletvist over det meste af landet. Markfirbenet træffes på steder med bar og løs, gerne sandet jord. Det kan være heder, klitter overdrev, råstofgrave, stengærder og på vej- eller jernbane-skrånninger.

Vurdering: Inden for udbringningsarealerne vurderes der ikke at være potentielle levesteder af ovennævnte typer, og projektet vurderes dermed ikke at påvirke markfirbenet.

Birkemus

I Danmark er birkemus fanget eller observeret i ældre skove, kratskove, enge samt på dyrkede marker. Formentlig stiller birkemusen forskellige krav til opholdssted, dels i forbindelse med vintersøvn (permanent tørt opholdssted, f.eks. veldrænet ældre skov), og dels i forbindelse med sommerens fouragerings- og yngleområde. Et bud på levested vil derfor være, at birkemusen kan findes der, hvor gamle skov- eller moseområder støder op til dyrkede marker eller skovenge. På trods af denne brede habitatdefinition er birkemusen kun fundet i to vidt adskilte hovedområder i Danmark: I det vestlige Limfjordsområde, især nord for fjorden, og i det sydlige Jylland, syd for en linje Horsens-Varde og nord for Haderslev-Ribe.

Et skøn over den danske bestands størrelse er vanskelig. Den nuværende og begrænsede viden om artens habitatkrav ikke gør det muligt at skønne over dens reelle udbredelse. Der findes ikke viden om specifikke populationsestimater og udviklingstendenser.

Vurdering: Birkemusen findes næppe i projektområdet, og det har i dette område ikke været muligt at finde registreringer af arten. Der sker ikke ændringer i arealanvendelsen, og derfor vurderes det, at projektet ikke får nogen indflydelse for birkemusen, såfremt den skulle findes i området.

Andre udvalgte arter tilknyttet vandhuller. Potentielt vil der kunne forekomme arter som Grøn frø, Lille vandsalamander og Skrubtudse, der ikke er opført på Habitatdirektivets Bilag IV, men som er fredede herhjemme.

Vurdering: For disse arter gælder de samme betragtninger, som nævnt under padderne ovenfor.

Sammenfattende vurdering

Samlet vurderes det, at gennemførelse af projektet ikke vil forværre livsbetingelserne for bilag IV arterne og andre fredede arter.

Det skal derudover bemærkes, at oprensning af tilgroede vandhuller samt etablering af dyrkningsfri forbindelsesveje til andre leveområder som enge, moser og vandhuller vil kunne forbedre livsbetingelserne for flere af bilag IV arterne.

4.5. NITRAT OG FOSFOR

4.5.1. Nitrat og fosfor til vandløb og søer

Alle 40,71 ha udbringningsarealer afvander via Røgelstrøm og Brede Å til Lister Dyb i Vadehavet.

Brede Å og Røgelstrøm er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven og Brede Å er udpeget som EF-habitatområde H86. Habitatområdet omfatter hele Brede Å fra sammenløbet af Lobæk og Smedebæk til Ballum Sluse. Habitatområdet omfatter kun selve vandløbet. Udpegningsgrundlaget er Bæklampret, Flodlampret, Snæbel og Vandløb med vandplanter.

Hele habitatområdet er levested for Snæblen, som er påvist indtil Løgumgårde. Området er også levested for Flodlampret, som er påvist i vandløbssystemets øvre ende (Skallebæk). Bæklampret forekommer fra udløbet og ca. 8 km ind, samt syd for Åved plantage. Belastning af vandløbet med næringsstoffer synes ikke at påvirke arterne afgørende. Den manglende reproduktion for Snæblen skyldes sandsynligvis primært fraværet af lave, vinteroversvømmede arealer, hvor larverne kan vokse til. Gensoning af strækningen ved Løgumkloster har muligvis forbedret Snæblens gydemuligheder.

Ingen af projektets udbringningsarealer grænser op til vandløb med en hældning på over 6 grader mod den øverste kant af vandløb. Ingen af projektets udbringningsarealer grænser op til habitatvandløb.

Vurdering: Nitrat og fosfor har ikke nogen større betydning for miljø-tilstanden i vandløb. Med hensyn til nitrat- og fosforbelastning fra udbringningsarealerne er vandløbenes betydning først og fremmest transporten til marine vandområder, der vil kunne blive påvirket af næringsstofforføringen. Vandløbenes betydning med hensyn til fosforbelastning er desuden transporten af fosfor til søer, der typisk er fosforbegrænsede. Ifølge kommunens viden ligger ingen af udbringningsarealerne i opland til fosforfølsomme søer.

Projektets udbringningsarealer vurderes endvidere ikke at være særligt sårbare med hensyn til overfladeafstrømning af husdyrgødning til vandløb, da arealerne, der ligger i tilknytning til vandløb ligger i fladt terræn.

Det vurderes sammenfattende, at det ansøgte projekt ikke vil få væsentlig virkning på vandløb og søer, herunder på udpegningsgrundlaget for habitatområde H86, Brede Å, som følge af diffus afstrømning af nitrat og fosfor fra udbringningsarealerne eller som følge af overfladeafstrømning af udbragt husdyrgødning til overfladevand.

4.5.2. Nitrat til Vadehavet

Den danske del af Vadehavet modtager årligt ca. 9100 tons nitrat fra land, hvoraf en stor del stammer fra landbruget. Den danske del af Vadehavet er delt op i 4 Dyb, som hver har sit delopland. Tønder Kommune afvander til 3 af disse Dyb: Lister Dyb, Juvre Dyb og Knude Dyb.

Alle udbringningsarealer afvander til Lister Dyb.

Vadehavets udpegninger

Vadehavet har følgende udpegninger:

- EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 57 (Vadehavet)
- EF-habitatområde nr. 78 (Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde).
- Ramsarområde nr. 27 (Vadehavet).

Udpegningsgrundlag for EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 57 er følgende:

Ynglefugle:

• Bramgås	• Klyde	• Sandterne
• Havørn	• Hjejle	• Splitterne
• Blå kærhøg	• Lille kobbersnepe	• Fjordterne
• Mosehornugle	• Dværgråge	• Havterne
• Blåhals	• Hvidbrystet præstekrave	• Dværgerterne
• Vandrefalk	• Almindelig ryle	

Trækfugle:

• Kortnæbbet gås	• Kikand	• Strandskade
• Grågås	• Spidsand	• Stor regnspove
• Mørkbuget knortegås	• Skeand	• Rødben
• Lysbuget knortegås	• Ederfugl	• Hvidklire
• Gravand	• Sortand	• Islandsk ryle
• Pipeand	• Strandhjejle	• Sandløber

Udpegningsgrundlaget for EF-habitatområde nr. 78 er følgende:

Dyrearter:

• Havlampret	• Stavsild	• Odder
• Bæklampret	• Laks	• Gråsæl
• Flodlampret	• Snæbel	• Spættet sæl

Naturtyper:

- Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand
- Flodmundinger
- Mudder- og sandflader blottet ved ebbe
- Kystlaguner og strandsøer
- Større lavvandede bugter og vige
- Rev
- Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter
- Vadegræssamfund
- Strandenge
- Forstrand og begyndende klitdannelser
- Hvide klitter og vandremiler
- Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit), Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)
- Kystklitter med havtorn
- Kystklitter med gråris
- Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter
- Fugtige klitlavninger
- Indlandsklitter med lyng og visse indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene
- Næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden
- Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger
- Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
- Brunvandede søer og vandhuller
- Vandløb med vandplanter
- Våde dværgbusksamfund med klokkelyng
- Tørre dværgbusksamfund (heder)
- Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkide-lokaliteter)
- Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
- Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop
- Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv
- Rigkær
- Stilkegeskove og -krat på mager sur bund
- Skovbevoksede tørvemoser

Baggrunden for vadehavsområdets status som Ramsarområde er dets funktion som det mest betydningsfulde opholdsområde for især svømmeænder og vadefugle i Danmark. Desuden findes et meget vigtigt fælde- og overvintringsområde for flere andefugle, herunder sortand i området.

Beskyttelsesniveau

Vand- og naturplanerne er vedtaget. Vandplanerne indeholder imidlertid ingen indsatskrav i forhold til Vadehavet, indsatsen er udskudt og det er kun de generelle virkemidler, der skal reducere udledningen af nærings-

stoffer. Vandplanerne vil derfor ikke i sig selv kunne lægges til grund for at skærpe beskyttelsesniveauet.

Hvis udbringningsarealer ligger inden for områder der er udpeget som nitratklasse 1, 2 eller 3, er der krav om, at nitratudvaskningen fra udbringningsarealerne skal begrænses ved at nedsætte husdyrtrykket og/eller ved at nedsætte nitratudvaskningen fra rodzonen ved hjælp af f.eks. ekstra efterafgrøder eller nedsat kvælstofnorm.

Nitratklasserne er udpeget baggrund af, hvilke Natura 2000 vandområder, der er særligt sårbare overfor kvælstofudledning samt hvilke afstrømningsoplande, der pga. nedsat nitratreduktionspotentialer er i størst risiko for at belaste et Natura 2000 vandområde med udvasket nitrat fra udbringningsarealerne.

Ejendommen har arealer, der ligger i oplandet til Lister Dyb. Alle arealer ligger uden for nitratklasser. Da ingen af projektets udbringningsarealer ligger inden for nitratklasser, er der ingen krav om reduceret husdyrtryk.

Afskæringskriterier

Miljøstyrelsen har fastlagt afskæringskriterier for skadevirkning af nitratudvaskning til overfladevande. Afskæringskriterierne kan ses her:

<http://www2.mst.dk/wiki/Husdyrvejledning.Default.aspx>

Afskæringskriterierne punkter er gennemgået i det nedenstående for husdyrbrugets arealer i de forskellige oplande til Vadehavet. Punkt 2b er ikke relevant for Vadehavet, da det ikke er karakteriseret som et lukket bassin eller som et meget lidt eutrofieret vandområde.

Arealer i oplandet til Lister Dyb

Pkt. 1: Husdyrbruget i kumulation med andre planer og projekter
Da dyretrykket har været stigende i oplandet til Lister Dyb fra 2007 til 2016 jf. statsforvaltningens oversigt, må udvaskningen ikke overstige den mængde kvælstof, der udvaskes fra et planteavlbrug.

I den indsendte ansøgning (82896) er der en beregning, hvor det kan ses, hvordan udvaskningen ville være, hvis der udelukkende var anvendt handelsgødning svarende til et planteavlbrug. Denne beregning viser en udvaskning på 62,2 kg N/ha. Udvidelsen på denne ejendom giver en udvaskning på 59,9 kg N/ha. Dette er under udvaskningen fra et planteavlbrug. Udvaskningen er reduceret gennem følgende tiltag:

- Reduceret dyretryk (1,05 DE/ha)

Tønder Kommune har ikke kendskab til andre nye kilder, der ikke stammer fra husdyrproduktionen, der har betydet en stigning i nitratudvaskningen i oplandet til Lister Dyb.

På den baggrund vurderer vi, at nitratudvaskningen, fra husdyrbruget og fra andre planer og projekter, ikke er væsentlig for miljøtilstanden i dybet.

Pkt. 2a: Husdyrbruget i sig selv

Det enkelte husdyrbrug må ikke bidrage med mere end 5 % af den samlede nitratudvaskningen til Lister Dyb, der er 1.727 ton N pr. år. Dvs.

det enkelte husdyrbrug ikke må udlede over 86,35 ton N pr. år, som svarer til de 5 %.

Ansøgningskemaets beregninger viser, at den samlede mængde kvælstof, der udbringes/udvaskes på husdyrbrugets arealer er (59,9 kg N/ha * 40,71 ha) 2,4 ton i ansøgt drift. Afskæringskriteriet er dermed overholdt.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at projektet ikke medfører en skadevirkning på overfladevande, herunder på Natura 2000-områder.

4.5.3. Nitrat til grundvand

Husdyrlovgivningens beskyttelsesniveau i forhold til nitratudvaskningen til grundvand er rettet mod arealer beliggende i nitratfølsomme indvindingsområder. Ingen af husdyrbrugets udbringningsarealer er beliggende i nitratfølsomme indvindingsområder.

Arealer, der ikke ligger i nitratfølsomt indvindingsopland, vurderes at være robuste i forhold til nitratudvaskning. Det vurderes på den baggrund, at det ansøgte projekt ikke vil medføre væsentlig virkning på grundvandet gennem nitratudvaskning fra udbringningsarealerne.

4.5.4. Fosfor til Vadehavet

Beskyttelsesniveauet (krav til fosforoverskud) i forhold til fosforoverskud gælder for arealer, der ligger inden for områder, der er udpeget som fosforklasse 1, 2 eller 3. Derudover må fosforudledningen af arealerne ikke overstige det niveau, som fremkommer ved maksimalt lovligt harmonitryk.

Vadehavet er, især på baggrund af de fysiske forhold, vurderet til at tilhøre de mindre fosforfølsomme Natura 2000 vandområder. Derfor er størstedelen af arealerne i oplandet til Vadehavet udpeget som fosforklasse 0 og her gælder som udgangspunkt de generelle harmonikrav.

Ingen af husdyrbrugets arealer er beliggende i fosforklasse, og det beregnede fosforoverskud overstiger ikke det overskud, der kan beregnes ved fuldt harmonitryk, hvilket betyder, at kravet til fosforoverskud på arealerne er overholdt. Fosforoverskuddet er beregnet til 0,5 kg P/ha/år.

Tønder Kommune finder ikke, at beskyttelsesniveauet i forhold til fosforoverskud skal skærpes, når det generelle fosforoverskud, beregnet i it-ansøgningsystemet, er overholdt. Dette er i overensstemmelse med NMKNs afgørelser på området.

Arealerne omfatter ikke områder, der skrånede i en sådan grad mod vandløb, at der er risiko for direkte belastning af Vadehavet gennem overfladeafstrømning af husdyrgødning.

Husdyrlovgivningens regulering af fosforudledningen til Vadehavet bygger på nyeste viden.

Sammenfattende vurderer vi, at projektet ikke gennem fosfortab fra arealerne vil kunne påvirke de arter og naturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget for Vadehavet.

4.6. ALTERNATIVE MULIGHEDER

Vi vurderer, at husdyrbruget kan miljøgodkendes på baggrund af oplysninger om ønsket indretning og drift, derfor er der ikke brug for alternativer.

5 HØRINGER

Nabo- og partshøring

Tønder Kommune vurderer, at dem som skal partshøres i sagen er ansøger, ejere af udbringningsarealer der er med i projektet og lejer på husdyrbruget. De har derfor modtaget et brev om projektet og fået mulighed for at sende bemærkninger ind.

Nabo- og partshøringen har ikke givet anledning til bemærkninger.

6 KLAGEVEJLEDNING

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Bemærk at klagenævnet 1. februar 2017 har skiftet navn, så der kan være flere steder hvor det stadig står navngivet som Natur- og Miljøklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et Link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på 900 kr. som privatperson og 1.800 kr. som virksomhed eller organisation (2016-niveau). Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest mandag den 6. marts 2017

Du kan vælge at få denne afgørelse prøvet ved domstolen. Retssagen skal være anlagt inden 6 måneder fra den dag afgørelsen er meddelt.

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte, at ændre vilkårene i tilladelsen eller helt at ophæve tilladelsen. Hvis tilladelsen udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

7

BILAG

Bilag 1: Situationsplan

8 REFERENCER

¹ Lovbekendtgørelse nr. 442 af 13-05-2016 af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, med seneste ændringer

² Bekendtgørelse nr. 188 af 26-02-2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

³ Lovbekendtgørelse nr. 1578 af 08-12-2015 af lov om naturbeskyttelse, med seneste ændringer

Fårestald

Døde dyr

Lager

Eltavle

Olietank

Stophane vand

Fårestald

Beboelse

Lager

0 38 meter

